

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU
POŠTOM NA MJESEC K 125. ZA TROMJESEC K 375 POLUGODIŠNJE I GO-
DIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA.— PLATIVO
I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

UREDNICTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TI-
SKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISE NE VRAĆAJU SE. — NEFRAN-
KIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

OGLASI PO CIENKU.

Hrvatska na obljetnicu smrti velikog učitelja.

Dne 28. veljače padala je obljetnica smrti velikog učitelja, vodje i oca hrvatskog naroda, utemeljitelja stranke prava dra. Ante Starčevića. Šestnaest je godina prošlo odkad je zaklopio trudne svoje oči ovaj genij hrvatsva, a da mu za života nije bilo sudjeno, a da vidi uspjehom okrunjeno nastojanje njegovog neprocjenjivog rada.

Izpustio je svoju veliku dušu u času, kad se je činilo, da će od Njegovog velikog djela, od stranke prava, ostati tek ruševine. Tko se sjeti onih vremena i uzporedi ih sa današnjim položajem, u kojem ideja stranke prava dominira i može da rekne, da ima zvučne ciljeve hrvatski narod, sjetit će se i onog Sijača što posijao tako zdravo sjeme u hrvatsku njivu i čuvstvom pieteta kliknut će ocu svih Hrvata: Slava!

Naglasivao se, osobito od g. 1894. amo, da je stranka prava stranka legitimizata, stranka koja svoje težnje bazira, uz narodno načelo, i na obotranske ugovore izmedju dinastije Habsburga i hrvatskog naroda. Sasma je naravno dakle, da takova stranka prije ili kasnije mora da obuhvati ciljeve hrvatski narod i mi smo sretni bili do dočekamo taj dan — još mnogo prije nego li je duh velikoga Starca to gledao. A motreći ovaj rastodan pojav diljem svih hrvatskih zemalja, jača se u nama vjera, da ne ćemo trebati oživotvorenje Starčevićeve ideje namrijeti potomstvu.

Ovo što se zbiva u Banovini, a što je odjeknulo snažno Herceg-Bosnom, i prešlo se amo preko Velebita, Triglava i Učke, zvuči kô glas sa prenapetih žica. Nikad kô dosad magjarski vlastodržci ne pregnuše da uguše svaki dah slobode medju Dra-vom i Savom; nikada nisu robske duše tako zavijale, u strahu da im za

uviek ne izmakne onaj mastan zalogaj naše Banovine. Zločinci, kopolad, štreberi i izdajice jagme se, tko će da se bolje dodvori tlačiteljima naše domovine. A onaj tisućljetni patnik ima samo jednu rječ, jednu obranu: Zakon!

Kada mu tlačitelji divlji krađu milijune i milijune krvavim žuljevima stečene, on vapí samo: Zakon! Kada ga tjeraju sa domaćeg ognjišta i otmilju mu komad po komad krvlju njegovom natopljenog zemljišta, i tad Zakon jedina mu obrana. I svaki znak njegove suverenosti kada mu ubijaju, kada mu čupaju jezik materinji, i na vješala kada ga dižu, jer je ustao u obranu Zakona — i tada još zadnja mu rječ: Zakon!

Ali buni se duša narodna, čaša izkušnja prelja se, i nemože čovjek više da se drži evangejske: „Tko tebe kamenom, a ti njega kruhom!“ — i u tom momentu diže se stranka prava, stišava opravdanu ogorčenost naroda i još jednom vapí: Zakon! Ali za zadnji put! Ne dopustite li, silnici, da narodna volja kroz sabor progovori, ne razpišete li izbore za predstavnike naroda, eh onda — diči ćemo čitav narod od Triglava do Drine, da spasava zakon i ljudska prava od vašeg nasilja i od vaše razvratnosti, diči ćemo se hiljade, stotine i tisuće hiljada i molit Svetlu Krunu, dozivat narode monarkije i vapit cielo čovječanstvo da učine kraj našim patnjama i dignu zakon iz blata vaših optočina!

Ovakvo progovara na samu obljetnicu smrti neumlog svog utemeljitelja stranke prava. A kad ona — stranka legitimizata — tako govori, i Svetla Kruna uvidjet će, kamo vodi magjarska politika, što joj snuju sinovi Arpadovi i uslišat će

jednodušan vapaj milijuna duša od Triglava do Lovčena, od Soče do Drine: Od zulumata magjarskoga — oslobodi nas, Gospodine!

Dvje rieči o „Sarajevoer Tagblatt-u“.

Sarajevo, 27. veljače.

Kako je poznato, ovdje izlaze dvie novine u njemačkom jeziku. Jedna je privatno poduzeće u službi svake vlade u Bosni. Druga je bila utemeljena od ljudi, koji su uzeli bili zadaću, da paraliziraju prvu u toliko, u koliko je ta novina imala da kritički podvrgava vladin rad i onaj zajedničkog ministarstva financa.

Neko vrijeme odgovarao je svojoj zadaći „Sarajevoer Tagblatt“, ali u zadnje doba krenuo je posve na krivi put. Ovaj je imao u programu i zagovaranje hrvatskih interesa, a kad tamo tu je skoro na najprostačkiji način začeo napadati Hrvate.

Presvičeli biskup dr. Ivan Šarić pozvao je na odgovornost glavnog urednika, a ovaj mu je odvratio, da on nije odgovoran za sadržaj lista.

Što bi ovo imalo značiti? Da tko je moralni odgovornik za sadržaj lista do li glavni njegov urednik? Neko vruldanje lista u zadnje vrijeme, kako se saznaje, potaklo je gospodare lista, da su se pobrinuli za novog glavnog urednika.

Čuje se, da je već sklopljen s njim ugovor i da bi kroz dvie tri sedmice imao preuzeti redakciju. Novog urednika „Sarajevoer Tagblatta“ pretekli su amo dobri glasovi. Hrvat je, konservativac, ozbiljan čovjek, pozna balkansku politiku veoma dobro, tako da se je nadati, da će se pod njegovim ravanjem list podignuti do visine barem jednog dobrog provincijalnog lista.

Peradarstvo u pokrajini i uzorna peradarja na Voštarnici.

Kako bi vlada mogla pridoci ovu granu gospodarstva?

Kako me već odavna zanima peradarstvo, vrlo me je žalostio što niesam

opazio osjetljiva napredka i u ovoj grani gospodarstva.

Razna hvalevredna nastojanja Dra. Rolli, Denara, Dr. Miovića, Grgića itd. više manje imala su ili brzi konac ili još životare na veliku prostora a u najprimtivnijem stanju ili na par stotina m. zbijenu prostoru.

Vidio sam kroz Dalmaciju i dosta sprava za valjenje pilića nu u kojima, na žalost, nije se nikad izleglo nijedno pile.

Kada sam došao ovih dana u Zadar, pošao sam pregledati uzornu peradarnu gosp. Milivoja Koludrovića na Voštarnici kod Zadra. Gosp. Koludrović primio me je najusretljivije i dozvolio mi, da pregledam peradarnu i sprave za valjenje pilića.

U peradarnu uređenoj na jedno 4000 m² ima oko 150 komada peradi od 10 različitih pasmina. Upravo su me zadržili krasni primjerci čitokrvnih pasmina za razplod, od kojih su mnogi bili odlikovani na izložbama Hanovera, Leipziga, Oldenburga i t. d. Tu je krasni i težki Plymouth Rocks iz Schweervardena, nagradjen I. i III. nagradom na izložbi u Oldenburgu; u drugoj ogradi bijeli kao snieg Wyandottes; u trećoj Minorke crne, koje nose velika i bijela jaja, odlikovane I., II. i III. nagradom; zatim sliede kao male ovčice velike i težke Brahma koke, odlikovane I. i II. nagradom u Zabu i Leipzigu; pa dalje liepi primjerci Langschan, Leghom, Rhode Island, Wyandottes Zlatni, nabavljen kod g. Amblanka u Stettinu, odlikovan I. nagradom i Orpington žuti. Vlada u Banovini, Bosni a i zemljoprivredne zadruge u Srbiji ograničili su se na ovo posljednju pasminu, jer su Orpington dobre nosilje, rano pronesu, finog mesa i krupne koke.

Još moram iztknuti pasminu kojoj sam se uprav začudio. To je holandzka pasmina t. z. Holländer crni. Male su do dražestne crne preljevače se na zeleno, ko ugljen, kokice, a na glavi imaju ogromnu, bijelu ko snieg, kiku. Ni oči joj se ne vide od kike!

Pokazao mi je vlastnik za tim ostale predmete kao i sprave za valjenje pilića koje se regulišu ili pomoću električne struje ili membranom. Ima 10-15 dana, da je u dva več stavio jaja.

Moje mnjenje, da bi vlada, ako želi uspjeha, imala ovako postupati!

Najprije neka izdašno podupre vladnika uzorne peradarne, da uzmogne u-

rediti peradarnu na 20.000 m.², a koja bi morala biti pod nadzorom vlade i to kao: „Središnja peradarna“.

U njoj bi vlastnik skupa sa stručnim organima vlade i pod njezinom kontrolom morao izvadjati razna križanja sa domaćom pasminom. Tu bi se moralo proučavati, koja čistokrvna pasmina kod nas najbolje uspeva i najbolja je za križanja sa domaćom pasminom.

Osim ove središnje peradarne morala bi vlada u svakom kotaru urediti po dvie manje peradarne sa jednom ili dvie pasmine.

Upravu ovih manjih peradarna trebalo bi povjeriti pučkim učiteljima uz jednu godišnju podporu od 100—200 K. Učitelji bi za to bili najzgodniji jer, osim drugih prednosti, imaju vremena a i znanja, što osobito treba radi sprava za valjenje pilića. Takovoj peradarini morala bi besplatno udieliti vlada: 1 piletu i 6 koka, 1 spravu za valjenje pilića, 1 mjetnu kočku i ogradne mreže od žice. Perad morala bi ostati najmanje za 2 godine vladinim vlasništvo a ostali predmeti za 5 godina. Razumjeva se da bi i ove peradarne morale biti pod kontrolom vladinih organa t. j. putujućih učitelja.

Osim ovih peradarica vlada bi imala urediti t. z. „peradarke postaje“. U tim postojama gojitelj bi gojio samo onu vrst peradi koju bi od vlade besplatno primio iz središnje peradarne. Ova perad morala bi ostati za 2 godine vladinim vlasništvo. Postaje spadaju takodjer pod nadzor vlade.

Koli peradarica toli postaje ne bi smjele prodati jaja preko 20 h komad, a skupa sa središnjom peradarom tvorili bi „peradarski savez“. Svake godine u središnjoj peradarini „peradski savez“ morao bi priedeliti izložbu peradi a vlada bi nagradjivala razne gojitelje prama uspjehu. I peradariki savez morao bi tomo doprinieti. U drugim državama a i pokrajinama naše države priedrjuju se svake godine izložbe peradi i blaga a u nas ništa! Ako pak molite vladu da vam udieli par peradi, pozivlje vas se, da unapried platite za pjevca 5 K a za kokoš 4 K.

U Njemačkoj, toj naprednoj i bogatoj državi, vlada daje i do 12 komada *uviek* badava a u nas i najsiromašniji težak mora platiti 9 K za svaki par! Nu u Njemačkoj perad ostaje 2 godine vlasništvo države a u nas, kada ste napokon platili 9 K za svaki par, možete je i izpeći! Biti će da se u nas boje, da gojitelj ne bi perad, što

Jug (Zvono) i stranka Starčevićevih tradicija.

(Konać).

Kako gori iztakasmo, u ovom pitanju najgore jest to, što se *umjetno podržava* ona zbrka glupih pojmova, koje onda antipravaši nekom samodopadnošću protiv nas izrabljuju. Ako takav manevar ne zaslužuje ime slijeparenja, onda ono više ne postoji. Hotice ili nehotice *Unverstandenes unverständlich wiedergeben*, za nas znači narodno ubojstvo, pa ako do toga ne dođe, ne će bit ni pošto zasluga podliih slijepara.

Da stranka i na znanstvenoj strani odbije takovu podvalu, koju joj se u politici dnevno nabaciva, upozorit ćemo gospodu da to nikako ne stoji. Gospodi „du parti pris“ slobodno je otvoriti oči ili ne, ali ako im se prikaže nešto bijelo a nešto crno, imaju li zdrave oči i zdrav vid, moraju reći da je bijelo — bijelo a crno. — crno. Tako je i sa znanstvenim činjenicama. One su tu, pa vido ih tko ili ne, na stvari ne mienja ništa.

Ime „Srb“ nitko neće reći da naša braća Srbi ne aplikuju i na one elemente, koji ne samo da nisu Srbi, ali ni Slaveni uobće. Poznajući asimilacijonu moć srbstva i slavenstva, priznajemo, da tim elementima medju nama nestaje malo po malo svakog traga, no uza sve to do danas se nikako

ne može i ne smije govoriti o čistoći srbске kao i nikoje evropske rase. Treba naprotiv priznati da je ta čistoća trpila mnogo više nego li gdje drugdje. Ta nije li to silna mješavina Romana (jadranskih obala), Rumunja, Arbanasa, Orka, Osmanlija, tih blaženih Vlahi, Cincara, Šćipetara, Martoloz, Cigana — koje nam je udes naturio u krio? Do sada nije nikome na um palo da to zanieče, još manje da oprovrgne, a naši su domaći kao i strani povjestničari s tim odavna na čistu! Pri svem tom procesu križanja od posebne je zamašitosti i to, što su „uz etnički tuđe elemente, k nama dolazili i kulturni — a ovi su ovdje na jugu, poprištu svih kultura i svih rasa, od nedogledne zamašitosti, da im posljedice osjećamo i danas. Svakako naravni je njihov odjek u opravdanim argumentacijama historičara kao i političara, koji time moraju računati.

A sada, ako se od kog pravaša nešto takova uzvrdilo, to ima i ter kako svoje opravdane razloge. Ali reći ćemo da stranka kao takova nije nikada ni u političkom, a kamo li na znanstvenom polju prekoračila svoje stanovništvo u samovoljnom izmišljanju kojejkakvih teorija. Naprotiv evo jednog jedinog dokumenta, koji u prah obrata takove izmišljotine. Mi mu dajemo preemptonu vrednost iz okolnosti, što datira iz one dobe i one periode, kad je borba zavadjene braće doprla do svog vrhunca (kolovoz 1902). Osim toga što ju je izrekao

čovjek, koji bi možda bio onodobno imao podpunu pravo da je zauzeo skoro oprečno stanovište od onoga, što ga je zblijaz zauzeo, a k tome što je na njegova usta u svrhu samobrane progovorila ciela hrvatska pravaška javnost.

Evo što čitamo u brošuri, koja je na svoje vrijeme pobudila i ter kakvu senzaciju. — na odgovor pamfleta nečuvene drskosti nekog srbskog eksaltadosa: „Die Croaten fürchten nicht die Angriffe ihrer zahllosen Feinde, aber es schmerzt sie, dass im den ersten Reichen der Feinde Fleisch von ihrem Fleische, Blut von ihrem Blute, die Serben, kämpfen“ (V. prof. Perić: Der serbo-croatische Streit-Wien 1903). Gdje je ovdje etnički dualizam? Nije li ovo mišljenje stranke od uvijek odkad postoji do danas? Može li se ter reći o Srbima, koje g. K. K. indirekte u njihovom stanovištu brani? Nije li to u kratko — *wenig sprechen und viel sagen* — ono isto, što su nam plejade raznih stručnjaka *per longum et latum* progovorili u čistoć znanosti? Što se tu kosi sa mišljenjem, u djelima izraženim, jednog Klaića, Sišića, Vrbanića, Niederlea, Bidla, Florinskija, Jirečića, Rovinskija, Konlavovskija, Petrovića, Weissbacha, Jagića, La Toussainta, Legera, Scotus Viatora etc. etc.? Nadodajemo nekoliko rieči prof. Murka: „Das merkwürdige Verhältnis zwischen Kroaten u Serben ist nur durch die geschichtliche Entwicklung zu erklären: wie sie im grossen u ganzen

heuten ethnisch ein Volk sind, so waren sie seit ihrer Einwanderung in ihre heutige Wohnsitze, fielen aber hier der kirchlichen u politischen Spaltung zwischen den Morgen — und Abendlande zum Opfer, jedoch nicht sogleich u. nicht ganz.“ (Geschichte etc. S. 5). Nije li ovo isto, što su *pravaški* — kad ih se već jednom tako naziva — *naučenjaci* naučavali i ne misle li tako i danas? Druge je stvari suvišno i spominjati.

Da resimiramo! Prva tvrdnja g. K. K. pada, dok naprotiv stoji da stranka prava, priznavajući politički dualizam — dva politička naroda — znanstveno zastupa etničko narodno jedinstvo, izuzevši što se ima izuzeti. To je svakom jasno, tko hoće da razumije! —

G. Kovačić nazivlje pravaški rad *konfuznim*. Radje je imao da kaže, da se taj rad konfuzno shvaća — recimo — sa strane publike, koja neće da si o tom radu, a na svoju štetu, vodi računa. Takovu historičnu laž — hotimičnu — ne smijemo da miamojedimo. Stanovište pravaše je jasno. Njihov rad je naravna dedukcija onih zasada, na kojim taj rad počiva. Ko odobrava zasade, odobrava i rad. Netko je kazao, da je svaki rođen Hrvat u duši pravaš, a netko drugi, da nije zreo čovjek, tko pravaški ne osjeća — bar u radu. Tko to nije ili neće da bude, sam je kriv i nesmisleno je bacati krivnju na pravaše u radu i načelu. Ergo... Obzirom na pro-

šlost, svak zdrave pameti mora priznati, da je onaj *konfuzni* postupak pravaštva — kako ga g. K. K. naziva — napram Srbima bio najnaravnija reakcija protiv *izdajničkog* njihovog ponašanja prama hrvatskom državnom pravo. Ni je za g. K. K. zločinstvo kad pravaši vrše dužnost samobrane u času ugrožene egzistencije svoje domovine? Medjutim, usprkos ovako surovog priznanja sa strane g. K. Kovačića, pravaši su u narodnom objektivnom svietu našli najbolju zadovoljstu za svoj rad, koju od domaćih renegata niese nikada ni iščekivali. Niese li Srbi za skoro po vieka bili najjača poeluga u rukama Magjara protiv Hrvatske? Nije li to bila najcrnija izdajka, prodati se za usluge i milosti, našem krvnom neprijatelja, a za našu narodnu propast? Pa tko da nas zato crni i psuje? Ne znaju li gospoda da osudujući rad pravaša *eo ipso* dižu kult najpodjednijem zločinstvu — izdaji? Ne znaju da se nabacivanjem blata na pravaše za njihov radikalni, bezobzirni rad, *eo ipso* prosluštuje hrvatsko državno pravo, a činiki se od sebe odbija svetu dužnost, koju nam Bog i priroda u narodnom sklopu postavlja?

Što se tiče sadašnjosti, g. K. K. može da sudi o pravašima što hoće, preporučimo samo da bude logičan, isto onako kako to na pravašima zabavlja nelogičnost. Današnji je naš rad neki kontinuitet naše prošlosti s jedne strane, a s druge nije onako crn, kako si ga gosp. K. K. mišlja. Što

je besplatno primio, izpekao i prodao! Ali zašto su onda putujući učitelji? Zašto ne držati se klauzule kao Njemačka, koja je uvijek primjerom Austriji, samo ne u onom što je — dobro.

Kazati će se, da za sve ovo treba mnogo novca. Neka vlada ove godine uredi „središnji peradarum“. Druge godine 2—3 peradarice i 20—30 postaja itd. pa u 4—5 godina vidio bi se ogroman napredak u ovoj grani gospodarstva. Neka vlada prouči ovaj moj skromni predlog, a u dojučeršnjem zasjedanju našeg sabora osvrtni tu se opet na ovaj predmet. Šef gospodarskog odsjeka ponosi se uspjehom krmogojstva pa neka nastoji da i kod peradarstva jednako uspije.

S.-ć, nar. zastupnik.

Dvorski savjetnik Vuković član Gospodske Kuće.

Previšnjim riješenjem imenovan je Antun Vuković vitez Vučićovski doživotnim članom Gospodske Kuće. „Smotra Dalmatinska“ ovom prigodom donosi:

Antun Vuković vitez Vučićovski rodio se g. 1851. God. 1873 stupio je u državnu službu kod Namjesništva u Zadru. Sudjelovao je kao građanski povjerenik u vojnoj prilici okupacije Bosne i Hercegovine. Poslije toga je duže vremena radio u bosansko-hercegovačkoj upravi. Godine 1894 bio je iznovice primljen u dalmatinsku političku upravu. Kad je bio izabran zastupnikom za Carevinsko Vijeće izstupio je god. 1897 iz aktivne službe kao namjesništveni savjetnik. God. 1899 bio je odlikovan nazivom dvorskoga savjetnika.

Vitez Vuković, koji je do zadnjih novih izbora pripadao Carevinskome Vijeću u dalmatinskom Saboru, član je carsinskoga savjeta na Ministarstvu trgovine, a tako i Trgovinske i Obrtno Komore u Splitu. God. 1882 bio je odlikovan Redom Gvozdeno Krune trećega razreda, a god. 1906 komturinom Krstom Reda Franje-Josipa.

Iz hrvatskih zemalja

Zagrebačko gradsko zastupstvo i demonstracije.

Povodom događaja u glavnom gradu Zagrebu, pozvao je na dogovoru gradski načelnik g. Holjac u gradsku vijećnicu gradske zastupnike kao predstavnike građanstva, predstavnike sveučilišne omladine te socijalno-demokratskog radništva kao i neke građane. Nakon svestrane rasprave zaključeno je, da se izda ovo saopćenje: „Šakupljeni su uvjereni, da su sadašnje prilike u glavnom gradu Zagrebu samo posljedice izvanrednih mjera od strane vlasti, koje su se počele s razpustom još neotvorena sabora, zoplenjama novina i zabranjivanjem skupština u zemlji.

Da je stanje u Zagrebu zaostrieno nečovječni postupak organa državnog redarstva, koje nije imalo obzira niti prema ženama i djeci, pak je došlo

se tiče stranke, ne vjerujemo da g. K. K. ne bi barem toliko bio na čistu s njezinom taktikom, koliko on to prebacuje; ta u pravaškim glasilima može da čita ili inače „blasphemat quod ignorat!“ Što se pak tiče pojedinaca, o tome gosp. K. K. može biti uvjeren da među svojim simpatizirajućim naci više mrtvih lješina nego li kod pravaške stranke, ali i tjesnogrudnijih elemenata, nego li to možda gospodin misli.

Da završimo i Politička borba pravaša sa Srbima (političkim) ili borba hrvatskog naroda sa istima — koja je eo ipso i kulturna borba, borba je ne dvaju političkih naroda, već je to borba dvaju svjetova, dviju izrazitih kultura, borba Izтока i Zapada. Mogu si gospoda tumačiti stvar kako već hoće, no ovo je fakat! Ta borba nalazi na priznanje u svakom višem poborniku, koji umije da se digne nad nekoliko kilometara četvornih neobradjenih puniši, nad nekoliko milijuna neprosvijetlene mase, iznad naših uzkih vidika, milieua i ambijenata. Hrvati i Srbi, politički razdvojeni, ostaju etnički braća, ali ta braća treba da se nagode. Predvidjeti je da će Hrvati uvijek ostati „Hrvati“ a Srbi „Srbima.“ U ovoj neiznornoj nještvenji rasa i kultura hrvatskom narodu, direktne samom pravaštvu, sa ovih visokih strana već stizju glasovi zahvalnosti i priznanja otmengog Zapada, koji uvjida da je borba pravaštva istodobno njegova borba i da će u snazi hrvatskog naroda naci svoj najčvršći antemurale...

B. M. V.—vič.

do toga, da su noćas posle pol noći razbijene gr. svjetiljke u središtu grada samo od nekoliko osoba, što se u interesu ustavne borbe mora bezuvjetno požaliti, te do normalnih odnosa u gradu Zagrebu može dovesti samo podpuna sloboda ustavne borbe u Zagrebu i u cijeloj zemlji, jer samo tada je moguće očekivati, da se manifestacije svedu u pravu kolotečinu te ne dodje do izgreva“.

Progon Stjepana Radića.

U noći od ponedjeljka na utorak vlakom u 9 pol i sati odpraćen je bivši narodni zastupnik Stj. Radić u Osijek.

U ponedjeljak je S. Radić primio odluku suda, kojom se potvrđuje njegov istražni zatvor s razloga toga, što bi mogao ponoviti, čin i što bi mogao djelovati na svjedoke, te mu je odmah uručena optužnica.

Poslije podne obaviješten je Radić, da će biti odpremljen u Osijek, pak se neka opremi na put. Na večer je Radić u pratnji dvaju oružnika i jednog uzničkog stražara odpremljen na kolodvor sputan u lance. S kolodvora odpraćen je Radić u poseban odio vagona i tako je odpremljen u Osijek.

Radić je optužen radi zločinstva javnoga nasilja, ali ne će protiv obituznice podneti prigovore na banski stol, pak bi razprava mogla biti već sliedeći tjedan pred sudbenim stolom u Osijeku.

Demonstracije u Zagrebu.

U ponedjeljak su se demonstracije ponovile, a bile su žestoke kao nijedne još do sada. Po ulicama glavnoga grada vodilo se pravi rat izmed manifestanata i redarstva.

Već prije 6 sati počelo se u llici skupljati obćinstvo, koje je naskoro započelo klicati protiv bana Cuvajia i grofa Khuena te konačno i protiv policije, koja je u sobotu na večer ranila djaka Kokanovića.

Do prvoga sukoba između redara i manifestanata došlo je pred svratištem caru Austrijskom, gdje je redarstvo gomil sabljama stalo razgoniti ne samo manifestante, nego i mirno šetajuće obćinstvo. Uslied ovoga postupka redarstva, nastala je u llici strka i gužva, u kojoj je ozliedjeno više osoba, ali su svi zadobili lahke ozlede.

Demonstranti uzvratili su redarstvu kamenjem, te je više redarstenika lahko ozliedjeno, a redar Vukić zadobio je kamenom na glavi težku ozledu.

Redarstvu je pošlo za rukom, da demonstrante potisne na Jelaciev trg do Splavnice, no tu su se manifestanti utaborili, te svi pokušaji redarstva, da odatie makne demonstrante, ostali su bez uspjeha.

Jak odio redarstva navalo je sa golim sabljama na demonstrante, koji su taj napadaj redarstva odbili kamenjem, a u pucnjavom iz revolvera u zrak. Redari su konačno, nakon više neuspjelih pokušaja, morali odustati od daljnje uređivanja.

Manifestanti su se na to dali na razbijanje svjetiljaka u llici, te je u svem razbijeno 27 svjetiljaka. Kad su u 11 i pol prestale svjetilji električne svjetiljke, nastala je u llici podpuna tama.

Demonstranti su obilazili gradom pjevajući pjesmu rugalicu banu Cuvajiu i kličući protiv vladi, te protestirajući radi sistema u Hrvatskoj.

Sva je llica bila tamna isto tako Marije Valerije ulica, Gundulićeva i druge. Sve su plinske svjetiljke ugašene i razbijene. Palo je do 20 hitaca. Demonstranti prolazili su tamnim ulicama vičući i zviždajući. Već od 10 sati kolala je po gradu viest, da je jedan stražar ubijen. Međutim se izpostavilo, da je ova viest netemeljita. Stražar je tek pao na zemlju onesviješten i za to su držali da je mrtav.

Šef redarstvenog povjereništva Šporčić podnio je prije podne obširan „raport“ banu Cuvajiu o događajima prošle noći.

„Narodne Novine“ donose članak o demonstracijama u Zagrebu, te demonstrante nazivaju — prostom ruljom i da s njima nitko ne simpatizie nego izvjestni političari.

U ponedjeljak po podne saznav je načelnik Holjac u gradskoj vijećnici konferenciju reprezentacija građanstva, djaka i socijaldemokrata. Skupština je imala svrhu, da vieća, kako bi se dalo ukloniti uzroke oštećivanja demonstracija. Dr. Jambrisk dokazivao je primjerima, da policija izaziva izgrede. Prčitano je pismo, kako su policaji sasjekli Kristoićevu. Dr. Vrbančić rekao je, da mu je upravo uzavrjela krv,

gledajući postupak policije prema manifestantima. Starac Vrkljan predložio je, da se banu stavi do znanja, da je čitavo građanstvo uz demonstrante. Da nije tako star, reče Vrkljan, i sam bi demonstrirao. Nalazje su govorili Pavečić, Kršnjavi i drugi, dokazujući, da su se faktično demonstracije izrodile u izgrede uslied izazivanja i užasnog postupanja policije. U tom smislu bila je na koncu skupštine prihvaćena rezolucija.

Velike demonstracije u Mostaru.

Iz Mostara javljaju 24. o. mj. sliedeće: Večeras u 6 i pol sati započele su velike protumagiarske demonstracije. Prisutno 3-4000 duša, dječta, radničta i ostalih oradjana. Zapaljena je magjarska zastava uz klicanje: „Abcug Hedervary! Abcug Cuvaj! Dolje tirani! Dolje Magjari! Živila sloboda Hrvatske! Živio tiranizam! Dolje brutalna policija!“ itd. Tada su zapjevali hrvatsku himnu i kraljevku. Škola i muzej magjarski bili su okobljeni magjarskim vojnicima. Policija potiskivale je masu sa ulica. Vojničta je bilo dvie kumpanije pješništva i jedna kumpanija ulana, koji su na konjima divljački navaljivali na golouruku masu, te ih ima mnogo ranjenih. Uhapšenih ima oko 20. Uzprkos poredovanju narodnog zastupnika g. Gj. Džamonje uhapšeni nisu pušteni na slobodu, nego su kao najveći zločinci uz kumpaniju žandara i kumpaniju vojnika provedeni u policijni zatvor. U nedjelju se sbralo nekoliko stotina katoličkih i muslimanskih djaka, koji su imali sobom veliku magjarsku zastavu. Inspektor Kostia hito ju je otefi, no nije mu uspjelo. Ogromna masa naroda priključila se djacima i stala klicati: „Dolje Cuvaj! Dolje Khuen! Dolje Pitner!“ Komesar Jelinek kao lud hapšio je građane. Uhapšeno je u svemu 18 osoba, koje su intervencijom zastupnika Džamonje puštene na slobodu. Vojničta se dalo takodjer za hapšenjem manifestanata. Poručnik Spatario dao je dapače uhapsiti gđju. Olgu Simun. Oko 8 sati izašli su ulaneri, Srbi su se u svemu odstinirali. No unatoč tome spaljen je magjarski barjak uz gromke prosvjede protiv Magjara. Sad su svi demontranti krenuli pred zatvor i ptieli se, tražeć da se uhapšena gospodjica pusti na slobodu. Uz intervenciju zastupnika Mazzia puštena je odmah na slobodu. Tada su manifestanti krenuli gradom pjevajući domoljubne pjesme.

Za slogu Hrvata u Bosni.

Nadbiskup Dr. Stadler, na želju sv. Stolice te na zaključak pravaške konferencije u Zagrebu, ukimuo je interdikt nad „Hrvatskom Narodnom Zajednicom“, u svrhu da se ova stopi sa „Hrvatskom Kat. Udrugom“ u jedno društvo. Neka je na uhar domovine!

Posljedice plesa Hrvata u Beču.

Primamo iz Beča 25 ov. mj.: Sinoć su akademski društva „Zvonimiri“ i „Zora“ dali u kuglanj kafe Arkađen domaću zabavu, koja je veoma krasno prošla. Na zabavu nisu bili pozvani prijatelji bana Cuvajia i obožavatelji današnjeg sistema u Hrvatskoj. Mladost je ova gospoda naropsto bojkotirala. a sad se pripravlja da i u „Hrvatskom pripomoćnom društvu“ učini red.

Kako se izgaja naša omladina na srednjim školama!

Zadar, 28 veljače.

Vodje, narodi, države, cio sviet upire svoje zabrinuti pogled na mladež, kojoj mora da preda u nasljedstvo tešku zadaću vodstva i održavanja naroda. Kulturnije, slobodne države odgajaju svoju uzdanicu u svim najvećanstvenijim krepostima značajna čovjeka dojeći je zdravim idejama slobode, ponosa, zdrave svjesti, poštena rada i željezne uztrajnosti. Njihove su srednje škole upravo divni razsadnik takovih uzornih mladića, od kojih se u kratko razviiju jaka, uzpravna stabla, koja se ponosno dižu nebu pod oblake, slobodno se šire, udišu čista zraka prokešci svim biesnim vjetrovima.

A kod nas? Da li je tako? Ah! Čudna upita! Ta valjda svako znade, da bi kod nas takav način odgajanja bio strašni paradržok, kršenje svetog zakona, veleizdaja! Teško, dapače bolna srea laća se čovjek pera, da o tom govori, kako je kod nas. Nu očajni zadnjim moralnim zločinima, koje činji u Zadru na hrv. gimnaziju c. kr. upravitelj Kušar, ne mogu, a da bar su nekoliko riječi ne dadem oduška svojoj ogorčenoj duši.

Dok se naša biedna domaja nemilo tlači, naša prava prezirno gade, biedni narod guli i pritišće svakojakim nametima, dok on vije i vapi kruha; dok se hrvatska gruda bez rata štrapa krvlju vlastitih sinova; dok oni, koji bi upravo imali donieti mir i dok oni, koji bi upravo imali donieti mir i blagostanost narodu, u crno ga zavijaju i nepravdno sjedaju na ona mjesta, koja nisu dostojni niti da pogledaju; dok se na čelu očajnoga naroda prva drže hrvatska omladina, te bez straha, puna snage, života, ljubavi za rad, slobodu i za svoj narod ustaje proti divljeje nasilju, dotle mladost u srcu kolievke hrvatsva i ciele hrv. kulture mora robskom poniznošću, da prigriješju i da štiti, dok se je odasvud lupi i gnuječi. „Ej, viša je naredba“.

Kad ono poteče prvi put mladenačka krv bielim Zagrebom, te u Zadru odbor „ad hoc“ sazva pouzdani sastanak, da protestuje protiv gušenja narodne svjesti i magjarskih eksponenata, našoj uzdanici srednjokolicima bi višom naredbom — preko c. kr. Kušara, — zabranjeno prisustvovati sastanku pod prijetnjom izгона, jer da se nas nepravde i nasilja u Banovini ne tiču, buduć ne spadamo pod onu polu. To je tobože uzrok zabrani, koji nalazi c. kr. upravitelj Kušar. Biedna je omladina na to dala svom ogorčenju protiv narodna ugnjetavanja i svojoj solidarnosti sa drugovima oduška brzojavom, koju je poslala zagrebačkom djaštvu.

Sad se u Sarajevu lije mlada, nevina krv, a zadarska omladina, skučena pod prijetnjom izгона, ne može da izkaže sažaljenja i solidarnosti — braći u Bosni nikako, van ovim brzojavom, koju je poslala „Hrv. Dnevniku“ u Sarajevu:

„Ujedinjeno zadarsko djaštvo očajnjem srcem izkazuje bratsku žalost nad prolivenim krvi drugova: „Slava onima ki su pali — Nikom sudnji dan ne fini“

Nu, al što je najgroznije i što se nikako ne da popustiti, je prevejanost i pu-zavi način postupka c. k. upraviteljstva prigodom nemira i napadaja Talijana na Zadarske Hrvate.

C. kr. Kušar u sobotu, kako nam djaci pripovijedaju, došao je u pojedine razrede i ovako po prilici govorio: Vama su poznati napadaji i nemiri, koji se ovih dana zbivaju u gradu, te ja ko vaš „pravi otac“ moram da vas sjetim na nešto t. j.: mladost, kako vam toliko puta govorah, je nesmotrena i neprosvijetla, te bez glave napada i srće u promislu, stoga nadajući se u vašu ozbiljnost i pristojnost, mislim, da ćete rado primiti ovu moju zabranu. Nijednan djak ne smije prisustvovati nikakvim nemirima ili napadajima, pa ne samo to, ali se ne smije ni u blizini nalaziti, jer za koga se dozna, da je se našao u jednoj ili drugoj prigodi bilo hotimice ili ne, biti će, ako već ima koju kaznu, odmah bez sjednice oduševljen iz zavoda, ako nije imao kaznu, biti će najstrožije kažnjen, bio nevin ili ne. Dodaje: Vi nećete tu pomoći ništa za pohrvaćenje Zadra; „mi“ smo za to pozvani, a vi nam u tom ne trebate“. Čitali neki sudu i tome pitanje!

Da, tako se eto naša mladež podučava, kad se u njoj ubija svaki domoljubni žar i ponos, a uči samo na ropstvo trpljenje i prevejanost šučenje! Umjesto, da se mladež usadjuje ideje slobode, čista ponosa i ljubavi za svoje pravo i narod, naše škole veći za nekajih nogu uče ropstvu, pu-zavosti, prevejanstvu, slepom pokorovanju, zafru u mladenačkom srcu svaki osjećaj ljubavi za rad, slobodu, značaj i ponos. To je i uzrokom, da nam neće nikad svatuti bolji dani, da nam neće nikad cikinuti zora slobode, svjesti narodne i ljudske sreće i narodnog blagostanja, jer na mladima sviet ostaje. „Mlada ljeta. — nada sviet!“

Ali što kažem! C. kr. Kušar će Hrvatsku spasiti, on Zadar pohrvatiti, on je na to pozvan, a ne omladina! Da! on će se spasiti, kad zadobije zlatni križ za zasluge u radu za „hrvatsku“ slobodu. — Hrvat zadranin.

Naši dopisi.

Patvorene pomući. Primamo iz Sinja: Poznato je koliku su hajku lamošnji demokrati po svojim novinam podigli, da je tobože u prošlim općinskim izborima uhvaćena jedna patvorena pomući. Učin tužibe Državnom odvijetnistvu pod obtažbu metnuše glavno općinske predsjednike Bujanja i Boškovića. Koli mjestni sud toli Državno Odvijetništvo ozbiljno povelodse nužne izviede, i pronašavši pritižbu kroz neosnovanu oduštase od svakoga daljnoga progona. — I ovako u dosad svršili mnogobrojne infamne tužbe demokrata proti amošnijim pravašima koji se neće nikada pobojati podlih insinujacija i sramotnih kleveta. — *Istinović.*

Sinj, 25. veljače. U gospodskoj „Slobodi“, u kloaci splitske subure, za koju je vlč. Ivančević rekao, da se ne smije u poštemom i pristojnom društvu spomenuti, javili se naši brodolomci u očajnom trzaju. Svak je kriv njihovu brodolomstvu i fratri i Marovići i Sesarčić i Očudnih li vremena! Buncaju u smrtnoj agoniji, da su ovi sklopili kolot na zator njihovih „napredno-pučkih“ ideja.

Sreća borbaj, što se u „pučkome“ zanosu ne oborila na cetinske seljake, kao no pri odlasku kaštelanskih pravaša. Seljaci im je najoštriji trn u oku.

Nego, kad uvijek bubaju, da su seljaci krivi porazu, neka ta pučka go-spoda iznesu iz obćinskoga olimpa i svanuli ona zlatna stara vremena, kad se živjelo na račun tih omraženih seljaka. Ali „Fuit illium, fuerunt Troes“.

Sav službeni aparat, sve bajunete i svi „napredno-pučki“ propali plemići ne će udušiti zdrave narodne svjesti i uzak-siti prokletu vladu mrzokoga paše...

Krivite se, gospodo pučka, mi vam ne zamjeramo: očaj ima čudnu moć, vuk vije, jer ga rgja bije, — kad ne vije i nako ga nije“.

Sinj, 27. veljače. U 16. br. „Slobode“ izlazi sa podpisom svoga plemićkoga imena poznati bajagički falsifikator Grisogono i diže svoje gospodsko-pučki glas proti „Seskoskoj tiraniji“.

Oborio se na oružnika Matešića, jer se je „digao proti uglednoj srbskoj porodici Stojanac“. Ova je „ugledna porodica“ u tlesnom prijateljstvu sa poglavarom Roccom; a Matešić, službenik na višim položajima, pa ne pozna ničijega jarma do onoga dužnosti.

Jasno je dakle plemićevu buncaje: „ruka ruku mije, a obraz (da ga je) obadrije“.

Podruguje je na mjestnom poglavarstvu zaniekana koncesija; a na višem mjestu odobrena i ako mu još nije uručena. Stojanac nema koncesije niti je može imati uz najbolju volju svoga veselog i zanimivog prijatelja. He Rodus, his salutem

Što su na našu tužbu proti „uglednoj porodici“ podignute, njezin će ju ugled izneti, pa ne treba da se plemić toliko zagrijava. Što ritmajstor von Michalewitsch, poslije učinjenih izvida, nije obosio Matešića, nego ga na njegovu mjestu ostavio, najsjajnjija je svjedočba njegovog savjestnog službovanja. Sva tiranija „ugledne porodice“ pod moćnim pokroviteljstvom našega naprednoga i neovisnoga R... razbla se o Matešićev značaj.

Izmed tolikih plemićkih izpada, naj-značajniji je onaj, gdje poput Tale Budaline svojom čavlenom batinom mlati po seljcima u obrani popa Franchini-a. A kako li da je Grisogono proti svećenstvu?

I ako se u cijelome ovome galimatijaju plemenitog pučanina ni za rep ni za glavu uhvatiti ne može: ono ipak njegova je tendencija prozima. Sve za Rocca i Roccove prijatelje, a njihiz za nišilo. Takova su napredna vremena: pod takovim se je auspicijem začela, rodila i razvila napredno-pučka stranka. Doktore „Sramota je takome junaku — džilnit se ne pogoditi cilja“.

Demokratska Blagajna. Primamo iz Kieva: Na upravi amošnje blagajne nahodi se čovjek koji je pun duga, puki siromah Stipan Ivičić. Ovakav ratvatelj, kako se po sjegurim pogovara dužan je raznim do 18.000 kruna — u na ono siromaštva 18.000 nam naslonjen je Vjersijskoj Zavod u Zadru.

On blagajnom upravlja svojevoljno, niti se zna tko piše niti plaća. Blagajna se nalazi u njegovoj bolje rekuć Kulišovoj krčmi. Žito koje prima prosto od carine razprodaje ga i onima koji nisu članovi, a kaže se da ga prodaje skuplje...

Nužno bi bilo da pri amošnje demokratskoj blagajni unese malo više svjetla Dalmatinski Savez i c. k. okružni trgovački sud — Očevicad.

Denuncijanti! Pišu nam iz Makarske: „Narodni List“ hoće i na dalje da napunja stupce, denuncirajući mirne činovnike; tako da u zadnjem broju obara se na cariniski uređ, uzimajuć u nišan nadstražara, koji stanovitoj gospodi ne dozvoljava terati njihja poznati zanat. Indirektno obranju sve na poglavicu ureda gospodina Boglića, koji u zadnjim gradskim izborima nije htio biti pa bilo pod kakovom presjom ratlo u

njihovim rukama. Napadaju ga da su u avansu mogu prikazati kao strancara, što je sasvim obratno, s razloga da g. Boglič savjestino i nepristano svakome isto mjeri. Ovoliko za danas poznatom denuncijanskom dopisniku.

Novac u prometu.

Zanimat će naše čitače doznati, koliko i koje vrste novca nalazi se u prometu u našoj državi.

Podatke vadimo iz lista „Financijski Dnevnik“, po kojemu je g. 1910. cirkuliralo: U zlatnom novcu 240 milijuna kruna U novčanim papirima 2090 „ „ U srebru i nikelu 430 „ „ Ukupno 2760 milijuna kruna

Po tom od novca što je u prometu pada na svaku glavu pučanstva K 53.40.

U toj preobilnosti novca u prometu spomenuti list ne vidi bilo kakovog uzroka postojećoj strašnoj skupocini ni padanju vrijednosti novca. A nije li tu ipak koji uzrok?

Iz grada i pokrajine.

Za braću u Banovini. U nedjelju dne 3. ov. mj. u 3 sata poslije podne održavat će se u kazalištu Mazzoloni puzdani sastanak, na kojem će biti govora o događajima u Banovini. Pristup na sastanak dozvoljen je samo onima koji imaju pozivnicu, podpisanu od savizavača sastanka g. Dra. Smolčića i Dra. Makale.

Obćinsko vijeće, kako već javismo, održavat će u nedjelju dne 3. ov. mj. svoju prvu sjednicu. Prije sjednice prisustvovat će sv. Misi u Stolnoj Bazilici, koju će čitati presv. biskup.

Ogroman napredak Šibenika. God. 1911 unišio je u šibensku luku 4347 trgovačkih brodova sa 841.240 tona sadržine. Ti su brodovi uvezli u Šibenik 1,200.000 kvintala robe u vrijednosti od 100 milijuna 206.000 Kruna, a izvezli su iz Šibenika 3,800.000 kvintala robe u vrijednosti od 26 milijuna i 390.000, Prama god. 1910 prošlo je godine uvoz već za preko 100.000 kvintala, a izvoz za preko 800.000 kvintala. Ovaj veliki porast u izvozu posljedica je sretno riješene krize, koja je prečila u razvoju industriji karbida, a nadošao je i novi proizvod: umjetno gnjivo.

I prošle je godine Šibenik u trgovačkom prometu bio druga luka Austrije (odmah iza Trsta), te je imao veći promet nego Split, Zadar, Metković i Gruž skupa. Izvoz iz šibenske luke jednak je polovini izvoza Tršćanske luke.

Još jednom prigodom iztakli smo, da je po trgovačku važnost jednoga grada odlučna statistika o prometu trgovačkom, t. j. koliko je u jednu luku robe izkracano, koliko ukrcano i kolika je vrijednost te robe. A ti u šibenskoj luci iznose ukupno 5 milijuna kvintala robe vrijedne 36 milijuna i 600.000 kruna. Na prvom mjestu našeg izvoza stoje karbid, umjetni gnjiv, celuloza drva i ugljen.

Podnipošto za trgovačku važnost jednoga grada nije odlučujuće, koliko parobroda dolazi i koliko tona dotični parobrodi mjere. U Split je prošle godine pristalo parobroda sa 1.547.712 tona ukupne sadržine, dočim u Šibenik samo 841.240 tona. Ali u onoj brojci Splita uračunati su i svi brzi parobrodi, koji izkrcaju i ukrcaju samo nešto pošte i putnika, a tih je bilo sedmično: 6 Lloydovih sa 5176 tona, 5 Dubrovačkih sa 3698 tona, 9 ug-hrvatskog društva sa 6500 tona i 4 Pugle sa 3600 tona — ili ukupno godišnje 986.648 tona. Kad bi ti brzi parobrodi ticali Šibenik — a i hoće, jer pravedito je — to bi lučki promet Šibenika iznosio preko 1.800.000 tona sadržine, te bi Šibenik i u tim brojkama nadvisivao Split za punih 250.000 tona. Kažemo brojkama, jer, kako rekossmo, važnost trgovačka jednoga grada stoji u izvozu i uvozu, a u tome naš Šibenik nosi barjak.

Napredak u obnovljenju vinograda. Kroz godinu 1911. bilo je posadjeno u šibenskom kotaru 4,436.023 novih (amerikanskih) loza. Doista silan rad i napredak. U Kninskom kotaru bilo je pak posadjeno 886.164 loza.

Opereta. U subotu sa Leharevim „Veselim Udovicom“ počima u kazalištu Mazzoloni gostovanje talijanskog operetnog društva gosp. Cezara Matucci, koje pretiču dobri glasovi.

Ovom prilikom preporučili bi upravi kazališta, da uvaži molbu djaka, te im dade pogodnosti kakve imaju u drugim kazalištima.

Magla. Jučer i prekijučer na jadranskom moru bila je velika magla, što je prozoručilo silna zakašnjenja parobroda. Novine zaderske od sriede nisu nam još stigle. Lloydov parobrod iz Trsta za Albaniju, koji je imao doći jučer u 7 sati u jutro, prispio je tek noćas. Bilo je i nesreća na moru.

Nasukao se „Veneto“. Parobrod mlatačkog društva „Veneto“, koji je imao stići iz Zadra u Šibenik u sriedu u podne, na polazku iz Zadra nasukao se kod Sukošana. Teško će uspjeti spasiti ga.

† Stjepan Slukan, tipograf, umro je dne 26. o. mj. Zaposlen je bio kao tipograf-strojar u jednoj mjestnoj tiskari. Bio je izvrsna sila u svojoj struci te veoma objubljen kod svojih kolega tipografa. — Laka mu bila zemlja!

Za podporu gdjici. Vjekoslavi Mikalević, da joj se omogući naobrazba u kiparstvu, za koji pokazuje vnanredn talent, sabrao je gosp. Josip Delić, vlastnik kavane Panachoff na Rieci 100 kruna. Dopriniela su slijedeća gospoda: Franjo Duboković 20 K, Ivan Dubravčić 20 K, Braća Janović 5 K, Ante Bačić 5 K, Dominik Cadelgera 5 K, Braća Mateljan 5 K, Josip Delić 5 K, Andre Janović 5 K, Božo Stroligo 4 K, N. N. 3 K, Pasquale Jurin 3 K, M. Gilić 3 K, Josip Mateljan 3 K, M. Drinković 2 K, Ante Giacini 2 K, Josip Rubinić 2 K, J. Pakušić 2 K, Josip Grubić 2 K, Narcis Mirković 2 K, Nikola Vlahović 1 K, Puhalović 1 K. Novac je već poslan u Šibenik odboru.

Promjene posada. Tečajem ovog mjeseca izvest će se najviše promjene posada. Pored ostalih već objavljenih promjena sjedišta naredjeno je premještanje regimentskoga štaba i triju bataljona pješadijskoga regimenta br. 22 iz Dalmacije u Mostar, dok 3. bataljon pješadijskog regimenta br. 31 dolazi iz Mostara u Zadar.

Pješadijski regiment „Graf Lacy“ br. 22 bio je god. 1907 razdijeljen na sjevernu i južnu skupinu, svaka je od kojih imala posebno regimentsko zapovjedništvo. Zapovjedništvo sjeverne skupine nalazilo se u Zadru, a južnu u Hercegovinu. Pojedini bataljoni bili su porazmjješteni: u Sinju i Zadru, dotičnu u Hercegovinu i Dubrovniku. Od 1. ov. mj. ta se podjela na skupine napušta, a regiment se premješta u Mostar.

U fond „Društva srednjoškolskih profesora u Dalmaciji“ pridonijela je obitelj prof. K. Barbetti K 5 da počasti uspomenu pok. Mandine Ratley rođ. Matačić. Uprava najljepše zahvaljuje.

Porota. Preksinoć kasno svršila je razprava prof. Dušanu i Tomi Popoviću iz Čiste radi zločina umorstva. Riješeni su.

Javna zahvala. Iznenadjen, gotovo smeten s onoliko i onakog saučesća u golemoj tuži pri smrti i sprovodu mile nam

Katarine Plančić rođ. Tadić u neprilici sam upravo, kako i komu da se poimence zahvalim.

Smjerna, neizbrisiva hvala obć. upraviteljstvu: prisjednicima i vječnicima Tiesnoga, Betine i Murtera, sa na čelu im gosp. načelnikom; sudbenim činovnicima; mjestnom učiteljskom osoblju; učeoć mladež obiju škola; nadučitelju betinskomu; mjestnom školskom vječiu; glavarima Tiesnoga, Betine i Murtera; crkvoinarima svih crkava Betine i Murtera; mjestnom djevojačkom društvu i svim bratovština; hrv. čitaonicam Betine i Murtera; sokolskim društvima Tiesnoga, Betine i Murtera; potrošno-obrtnoj zadrugi tiešnjanskoj i mjestnoj; uljarskoj zadrugi; svoj gospodi i milim prijateljima iz Tiesnoga, Betine, Jezera i Murtera. Svima, svima hvala na izraženoj nam i djelom potvrđenoj sućuti; jer ne samo što pritekoše, zadušnicam prisustvovaše, nego se i udostojaaše mrtve ostanke pokojnice sve do udaljenog grobišta Gradine dopratiti, ne osvrćući se, osobito gospoda iz Tiesnoga, na kasno doba i tegobe povratka po noći.

Duboka hvala svima na izrečenim sv. Misam, na poslanim duplirima i vjenicima, na brzojavnim i pismenim sažalnicam te na dobrotvornim doprinosima.

Doživotna hvala mom milom pučanstvu na onako živom, sveobćem saučesću; a na osobiti način hvala obiteljima: Delfin, Marijete Jelić, Kello, Custić, Pekas; učiteljicama Barić i Murvar, obiteljima Jakova i Ante Jelića, Ante Šikića; Ivi Juraga, Perić, Andriji i Grgi Mudronja, Antij Kovačev p. Pave i Nikoliju, Josi Juraga. Posebna

hvala Pavi Plešiću i na tomu, što je uz D. N. Markova nadzirao red dugoj žalostnoj povorci.

Najuspješniju utjehu pružile mi braća svećenici: Pro Dekan A. Šare, T. Bilić, P. de Wiederkehr, P. Vlahov, dieleć Sv. Sakramente pokojnici u dugoj bolesti i raznim zadušnicam i učestvujuć sprovodu. D. M. Čorić, zapriječen u nedjelju, dotrča sutradan da u samoj crkvi grobišta obavli svetčane zadušnice. Sama pak Providnost namjerila mi je D. N. Markova: on je pokojnicu krepico na umrlom času, mene i odsutnoga i prisutnoga u svem zamienio, sve predvidio i uredio, da i sprovod onako veličanstveno izpane. Sudrugovi i braća, primite i ovim pulem izliev poznatog vam bratskog srca.

Što da tebi rečem, dre. Karoviću? Ni rođenoj majci, ni svomu bratu nisi mogao dati većih dokaza samopriegora i sućuti. Tim tebi, koji me poznajesh, sve sam rekao.

Još jednom svima, na svemu, iz punog srca trajna hvala. Već sutra namienit ću sv. Misu, da dragi Bog što na dalje odgodi od Vas sličnu žalost; a u onoj neminovnoj tuži, kako ja u Vami i Vi da budete imali tko će diti s Vami Vašu bol, a u Njega nadajte podpunu utjehu. MURTER, 27. veljače 1912.

Župnik NIKOLA PLANČIĆ, sin za se, oca i sestre.

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“

Poziv stranke prava.

Zagreb, 29. veljače. Uprava stranke prava obnarodovala je communique, u kojem pozivlje narod da ne nasjedja izazivama te preporuča uztrpljivost i pouzdanje, da će u zakonom propisano vrijeme biti razpisani izbori za sabor. Ne bude li toga te zakon bude izigran stranka prava pozvat će celi narod od Triglava do Drine da kaže svoju.

Progoni štampe.

Zagreb, 29. veljače. Novine se opet redom pliene. „Hrvatskim Novostima“, „Mam Novinama“ i „Novostima“ zabranjena je prodaja po zagrebačkim ulicama. „Agrar Zeitung“, vladin njemački list, prestao je izlaziti radi sušice predplaćnika. Mjesto njega izlazi će „Jutarnji list“.

Cuvajev zulum.

Zagreb, 29. veljače. Manifestacije traju dalje. Držanje učenika srednjih škola elektrizuje građanstvo. Sukoba sinoć nije bilo, jer je vojska držala red. Među Cuvajevim redarima došlo je do oštih sukoba. Mnogi redari ostavljaju službu, jer ne će da proljevaju krv svojih sugrađjana.

Dr. Jambrišić, koji je na konferenciji gradskog zastupstva i odličnih građana predložio poznatu rezoluciju, stavljen je pod obtužbu radi bunjenja.

Cuvaj razgoni sveučilištarce.

Zagreb, 29. veljače. Vlada tjera iz Zagreba sve pogibeljne Bošnjake i Dalmatince, a i djake uobće koji nisu u Zadru nastanjeni. Razpršeni sveučilištarci razvit će veliki skupštinski pokret te su se mnogi već bacili u osječki, zlatarski, varaždinski i virovitički kraj. I za ovdje je skupština sazvana dojučer nedjelje.

Obći djački štrajk.

Zagreb, 29. veljače. Učenicke djevojačke škole, koje su prekijučer štrajkovaie, na iztrage i presjeje pokazuju krasnu solidarnost.

Prieti generalni štrajk svih učenika i učenica na svim srednjim školama radi iztrage protiv upućenih djaka.

Osiek, 29. veljače. I ovdješnji srednjoškolei inčur su štrajkovali. Došlo je do žestokog sukoba sa policijom, te je sveučilištarac Ratković, Domogojac, ranjen.

Razpust zagrebačkog gradskog zastupstva.

Zagreb, 29. veljače. Cuvaj odputovao je u Budimpeštu, da izohdi od Khuena dozvolu za razpust zagrebačkog gradskog zastupstva radi njegove zadnje manifestacije.

Pravaške manifestacije u Opuzenu.

Opuzen, 29. veljače. Jučer je jednoglasno izabrana pravaška obćinska uprava. Izabrani su: Ivo Šarić za načelnika, Tomo Jakišić, Ante Medak, Petar Zrnčić, Petar Bebić, Luka Volarević i Grgo Nikolak za prisjednike.

Ovaj je izbor proslavljen u Opuzenu još nevidjenim slavjem. Veličanstvena manifestacija pravaška spojena je sa protestom proti Cuvaju. Poslani su brzojavni pozdravi u Zagreb i u Sarajevo.

Francuzka poradejuje.

Pariz, 29. veljače. Talijanski poslanik Titoni odputovao je u Rim sa posredovnim predložijem Francuzke za rješenje tursko-talijanskog spora.

Obranbena reforma.

Beč, 29. veljače. Danas je prelostovaljednik nadvojvoda Franjo Ferdinand posjetio zajedničkog ministra rata generala Aufferberga. Govori se, da je ovaj posjet u savezu sa obranbenom reformom. Dvor navodno nemože poprimiti magjarsko stanovište. Usled ovog stanovišta dvora prestoji kriza u magjarskom kabinetu.

Štrajk u Engleskoj.

London, 29. veljače. U cijeloj zemlji dosad štrajkuje oko 100.000 ugljenara. Požojaj je vrlo pogibeljan.

Do 40.000 radnika dobilo je od poslodavaoca otkaz.

Štrajk krojača.

Berlin, 29. veljače. Preko 4000 krojačkih radnika stupilo je u štrajk jer im odbiveni zahtjevi za povišicu plaće.

Ubio ga konjak.

Beč, 29. veljače. Nadporučnik Franz Trinkl popio je noćas litru konjaka. Jutros nadošje ga na ulici mrtva. Rodom je iz Ljubljane.

Hrvatska Tiskara (Dr. Kristelj i drug.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik:
JOSIP DREZGA.

Br. 237.
Natječajni Oglas!
Razpisuje se natječaj do 15. ožujka 1912. na dva mjesta redara kod ove obćine uz godišnju plaću od Kruna 960 iz plativih u 12 jednakih poplatnih mjesečnih obroka, odielo i oružje u naravi ili za odielo odsječnicu godišnju Kruna 100.
Natjecatelji moraju pokriepiti molbe dokazima:

1. Da su pripadnici zemalja zast. na Carevinskom Vijeću;
 2. Da su zdrava i jakog tjelesnog sustava;
 3. Da nisu prekoračili 40. u godinu;
 4. Da poznaju hrvatski;
 5. Da su neporočni.
- Od Obćinskog Upraviteljstva
Vodice, dne 26. veljače 1912.
Načelnik:
K. SKOČIĆ.
Prisjednik:
A. PELAJIĆ.

Marko Markovina
Split
Telefon 93.
Skladište i Zastupstvo
Peći i šparherda,
Eternita
Cijevi, dimnjaka i pločica
keramike
Stakala prostih i ornamentalnih
Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porulane i t. d.

Pokućstvo
solidno i ukusne izradbe
može se dobiti uz veoma
nizke cijene samo kod
dobro poznate trgovine
A. DELFIN, Šibenik.
tapetarska i drvodjeljska
radiionica

**VELIKA ZLATARIJA
GIJURO PLANČIĆ**
VIS - STARIGRAD - VELLUKA
BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA
ŠIBENIK.

Grubišić & Comp.
u Šibeniku
Odpornivost i stovarišta za umjetno gnjivo
CALCIUMCIANAMID-A
(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia).
Upute i razjašnjenja o uporabi na zahtjev badava i franco.

ARTUR GRIMANI I DRUG - ŠIBENIK.
Papirnica - Muzikalije - Školske knjige - Kožnati predmeti - Igračke.
REMINGTON PISAČI STROJEVI - Vrpece i potrebštine za strojeve sviju sistema.
Specialitet: PAPIR ZA PISAČE STROJEVE 1000 LISTOVA KRUNA 7.20 - Gramofoni.
Gramofonske ploče! ODEON (dvostruk) Krana 4. - JUMBOLA (dvostruk) Krana 2.50.

Hamburg Amerika Linie

izravna njemačka vazna grupa sa brzim i postankim putovanjima.

Odprema putnika
na
sve strane svijeta

Hamburg - New York
Hamburg - Philadelphia

Hamburg - Argentina
Hamburg - Brazilija
Hamburg - Gvadalupe
Hamburg - Kuba

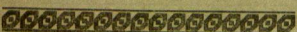
Hamburg - Mexico
Hamburg - Afrika
Hamburg - Englatka
Hamburg - Francuska

Zabavna pomorska putovanja.
Putovanja oko svijeta, vožnje na tank, u istočno Indiju, u Japan, Australiju, te vožnje po sredozemnom moru. Putovanja na Sjever do Dvorničima, na otok Island, na sjeverni Kap i Spitzbergen.
Vožnja po Juku.

Upute se jelo i daju besplatno.

Hamburg - Amerika Linie
odboje u Hamburgu, Hamburg.

Zastupstvo u Trstu: Hamburg-Amerika Linie
General. agentura za Primorje, Via Porporella.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5.—, a uvezano K 6.—, nabavlja se kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

„Djački Dom“ u Zadru
KONVIKT

Prima učenike srednjih škola na stan i obksrbu (vrlo dobra hrana, stan udoban, pranje, čišćenje, krpljenje, nadzor, poduka u svim predmetima itd.) uz mjesečni honorar K 70.

Ujedno primaju se učenici pučkih škola u pripravnici tečaj za srednje škole (gimnaziju, realku itd.) Za uslove obratiti se ravnateljstvu.

Pravila šalju se besplatno.

Ravnateljstvo.

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE UREDJAJE U SVAKOJ IZRADBI, NAJFINIJA IZVJEŠČA, VINSKE PREŠE, SVE VRSTI MOTORA, MLINOVA I GOSPO-
:: :: DARSKIH STROJEVA :: ::

RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS
:: TRST, VIA S. NICOLO Br. 2. ::

BRZOJAVI: CARAUS, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjećivanja po našim inžinirima, proračuni i nacrti badava.

Krondorferova
alkalička naravna kiselica.

Dobiva se u drogeriji

V. VUČICA
— Šibenik —

OPREZ!

Družtva „Papir Abadie...“

Posšto se u posljednje vrijeme ponovile razne imitacije naših općepoznatih i obiljubljenih tučlića

RIZ ABADIE (Riz doré)

molimo naše p. n. mušterije, da paze točno na ime Abadie, koje se nastoji sa raznim drugim riečima nadopuniti. Mi opominjemo prije kupovine na lošim imitaciju, jer ćemo protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima postupati.

DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“

Anstrijansko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. sljedeće glavne prupe:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati post. odne povratka svake subote u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati postie podne; povratka svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati postie podne; povratka u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati postie podne povratka u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trstsvake sriede u 5 postie podne; povratka u utorak u 6 sati prije podne.

Trst—Metković D (trgovačka)
polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod. povratka svake nedjelje u 2.30 postie podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati postie podne povratka svaki četvrtak 8.30 prije podne.

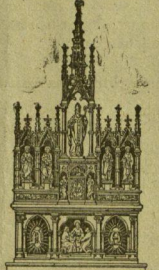
POZOR RODOLJUBI!
Zahtjevajte posvudje naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica igraćih karata u Ljubljani.

INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1820.

Više puta nagradene.

Šiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice križni putevi, razpela, jaslice itd.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

Okrepljujuće sredstvo za želudačne slabosti

zati za takove, koji su si poremetili djelovanje želudca, bilo prehladom ili neumjerenošću, bilo uzimanjem slabe, teško probavljive, prevruće ili prehladne hrane, te si time navukli grčeve, nadimanje i razne želudačne bolesti, pruža

Baldrianum dra. Engel-a

osobitu pomoć. **Baldrianum** pomaže osobito u začetku bolesti, jer predusreće teške posljedice kao bezanicu, vrtoglavicu i druge preznake nervoznosti. **Baldrianum** je učinjen od najboljeg Samos-vina, djetlanog korenja te sladorače od trešnje i maline. Poradi svog sastavka čini **Baldrianum** redovitu stolicu i okrepljuje uobće cijeli organizam.

Budući da ne sadržaje nikakvih štetnih sastavaka, mogu ga bez pogibelji, koli slabi bolesnici toli djeća, bezbrižno upotrebljavati. Uzima se u jutro i u večer mala žličica. Djeći i slabijima razriedjuje se toplom sladomom vodom. Dobiva se u ljekarnama Šibenika, Skradina, Drišta, Tiesna, Biograda na moru, Benkovca te cijele Dalmacije velika boca 4 K, manja 3 K.

Ljekarne u Šibeniku razasličaju 3 i više boca **Baldrianum Dr. Engela** uz snižene cijene po cijeloj Austro-Ugarskoj.

Pazite na patvorine!
Traži se jednostavno:

Baldrianum dra. Engel-a

Širite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA
:: **PODRUŽNICA ŠIBENIK** ::

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLU NAJUKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE — BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. —

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. — NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. —

PRVA DALMATINSKA TVORNICI PAPIRNATIH VREČICA
ANTE ZORIĆ — ŠIBENIK — (DALMACIJA).

Odičkovana prvorazrednom diplomom i zlatnom medaljom na Rimskoj izložbi godine 1910.

Tvornica je uređena sa svim potrebnim strojevima Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Cijene su vrlo umjerene, te domaće potrošioći ne će imati razloga, da pored domaće poduzeća služe. se iz vana.

— NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. —

LJEPOTA I UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu

AACHENER-THERMALOVOG SAPUNA
koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti

Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — ŠIBENIK (Dalmacija).

Cijenajest za komade od I-e vrsti K 2-40
" " " " II-e " " 1-60
Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1-40
" " " " IV-e " " —80

PRIJE UPORABE

POSLE UPORABE